

ומר רבי שמעון סבר: כיון שאם אוחז בקטן אין גדול עולה עמו, לכן אינו כמוהו. שאינו נחשב כמחובר לגדול. הילכך, האבר והבשר לא נחשבים כמחברים לבהמה, והכשר הבהמה לא מועיל עבורם.

ואף רבי יוחנן סבר כאביי, ש"באוחז בקטן ואין גדול עלה עמו" קא מיפלגי.

דרבי יוחנן רמי דרבי מאיר אדרבי מאיר:

מי אמר רבי מאיר [במשנתנו, שהאבר והבשר המדולדלים אינם צריכים הכשר משום] שאוחז בקטן ואין גדול עלה עמו הרי הוא כמוהו?

ורמינהו: דתנן במסכת טבול יום: אוכל שנפרם שנחלק לשנים, אך הוא מעורה במקצת שאינו נפרד לגמרי, ומעתה יש לדרון האם הם נחשבים כחלק אחד לגבי שאם יגע אדם טמא באחד מהם חבירו טמא כמוהו, או שמא אינם נחשבים כחלק אחד, ואם יגע אדם טמא בחלק אחד, רק אותו החלק טמא, ואילו החלק השני טהור.

רבי מאיר אומר: אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו, לפי שהם נחשבים

כמחברים יחד, ואם נגע טבול יום באחד מהם נטמא גם חבירו [כשהם תרומה, שהתרומה נפסלת מטבול יום], ואם לאו — אינו כמוהו, וחבירו לא נטמא. [וחלק אחד לא יכול לטמא את השני לפי שטבול יום הוא שני לטומאה והחלק שנגע בו הוא שלישי, והשלישי אינו עושה רביעי בתרומה].

הרי שרבי מאיר סבר איפכא, שאינו כמוהו?

ואמר רבי יוחנן: מוחלפת השיטה! שבמסכת טבול יום הוא החליף את שיטתו. אך בכל מקום הוא סובר שאם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. (192)

ומבואר אם כן, שגם רבי יוחנן פירש שהטעם של רבי מאיר שהאבר אין צריך הכשר משום שהוא סובר שאם אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו, וכאביי.

והוינן בה: ומאי קשיא לרבי יוחנן מדברי רבי מאיר במשנתנו על דבריו במסכת טבול יום?

דלמא שני ליה לרבי מאיר בין טבול יום

מכשיר הכא לא הוכשרו.

192. התוספות הקשו, שהגירסא לפנינו במסכת טבול יום היא שרבי מאיר אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו, ומבואר שאף שאם אוחז בקטן אין הגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו, ולא קשה כלל סתירה בדברי רבי מאיר? ותירץ התוספות יום טוב שם, שכונת רבי יוחנן מוחלפת השיטה לומר שצריך להפוך את הגירסא במשנה שם, והגירסא שלפנינו היא אחר

שזהו הטעם שרבי שמעון מתיר, אלא שהוקשה להם שכבר נחלקו בזה לעיל לג א האם שחיטה מתרת או דם מתיר, ולכן הם ביארו, שרבי שמעון חולק על רבי מאיר אף לטעמיה שדם שחיטה מכשיר, דמכל מקום אין דין יד להביא הכשר לאבר, ונפקא מינה באופן שנשפכו מים על הבהמה האם האבר הוכשר בזה או לא. וכן כתבו התוספות לעיל עג ב, והוסיפו, שמלשונו של רבי שמעון שאמר "לא הוכשרו", ולא אמר לא הוכשרו בשחיטה, משמע שאפילו היה הדם

ג. רבא אמר: מדובר באופן שלא הותז מדם השחיטה על האבר המדולדל, ולכולי עלמא בהמה נעשית יד לאבר אחד, אלא ביש יד לטומאה ואין יד להכשר [האם אמרינן כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר או לא] קמפלגי רבי מאיר ורבי שמעון.

מר רבי שמעון סבר: יש יד לטומאה ואין יד להכשר. דין "יד" התחדש רק לגבי העברת הטומאה מהשרץ לאוכל ומהאוכל הטמא לאוכל טהור. אך לגבי הכשר – שאם הוכשר היד הוכשר גם האוכל – לא התחדש דין יד, ולפיכך, אף שהבהמה נעשית יד לאבר אחד, מכל מקום אינה מביאה את ההכשר לאבר.

ומר רבי מאיר סבר: יש יד לטומאה ולהכשר. שכשם שהתחדש דין יד לגבי העברת הטומאה לאוכל, כך התחדש דין יד לגבי הכשר, ולפיכך, כאשר הוכשרה הבהמה הרי היא מביאה את ההכשר לאבר המדולדל, כיון שהבהמה נעשית יד לאבר אחד. [וכבר נחלקו במחלוקת זו רב ורבי יוחנן לעיל ק"ח ב].

ד. רב פפא אמר: לעולם מיירי באופן שהוכשר כבר האבר בדם השחיטה, [דבר זה יתכן משני סיבות, האחד, באופן שהותז מדם השחיטה על האבר, והשני, משום שלכולי עלמא יש יד להכשר, ובהמה נעשית

לשאר טומאות? שטבול יום טומאתו קלושה, שהרי הוא כבר טבל⁽¹⁹³⁾, ולפיכך רבי מאיר מיקל לומר שכאשר טבול יום נוגע בחלק אחד אין החלק השני נטמא עמו, שלגבי זה אינם נחשבים למחוברים,

אבל אם יגע אדם שטומאתו חמורה או שרץ בחלק אחד, הרי גם החלק השני נטמא עמו, כיון שהם נחשבים למחוברים. וכן במשנתנו לגבי הכשר, גם האבר והבשר המדולדלים הוכשרו עם הבהמה כיון שהם נחשבים למחוברים, ואם כן לא קשה כלל סתירה בדברי רבי מאיר?

ומתריצין: הא תניא: רבי אומר: אחד טבול יום ואחד שאר טומאות שוים הם, שמה שנחשב נגיעה בשאר טומאות נחשב גם נגיעה בטבול יום, ומשום כן הקשה רבי יוחנן מרבי מאיר ארבי מאיר.

ואכתי מקשינן: ודלמא לרבי לא שני ליה, ולרבי מאיר שני ליה בין טבול יום לשאר טומאות, ומאי קשיא לרבי יוחנן?

ומתריצין: אמר רבי יאשיהו: הכי אמר רבי יוחנן: לדברי רבי שטבול יום ושאר טומאות שוים הם – מוחלפת השיטה של רבי מאיר, דבטבול יום אמר שאינו כמוהו, וכאן חזר בו ואמר שהרי הוא כמוהו.

טמא מדאוריתא? וראה רש"י ששתיך, שכונת רש"י לומר שרבי מאיר מיקל לומר שאינו כמוהו רק באופן שהטומאה היא דרבנן, ולא בכל טבול יום. החזון איש שם תירץ, שמה שכתב רש"י "שהוא טומאה דרבנן" לא קאי על טבול יום אלא על החיבור, שהחיבור בין שני החלקים הוא

דברי רבי יוחנן. וראה חזון איש [טבול יום ה יא] שזה גם כונת רש"י.

193. רש"י כתב שטבול יום טומאתו קלה לפי שהוא טמא רק מדרבנן, ותמה על זה הרעק"א בגליון הש"ס מגמרות מפורשות, שטבול יום

— בכפרים — צריך מחשבה. שיחשוב עליו לאכילת אדם, ורק אז חל עליו שם "אוכל" לקבלת טומאה. לפי שהחלב נאכל רק על ידי הדחק, ובכפרים שמספר האנשים בהם מועט, ודי להם בבשר, אינם אוכלים חלב, אבל בערים שבהן אנשים רבים, הבשר לבד אינו מספיק, ולכן אוכלים [הגויים] שם גם חלב, ולכן החלב עומד שם לאכילה אף בלא מחשבה.

[פירוש אחר: החלב הוא יקר יותר מבשר, ואנשי הכפרים עניים ואין ידם משגת לקנות חלב, ואילו אנשי העיירות העשירים אוכלים גם חלב, ולפיכך החלב עומד שם לאכילה אף בלא מחשבה].

ואין צריך החלב הכשר, לפי שהוא כבר הוכשר בשעת השחיטה, ואף על פי שהכשר היה לפני המחשבה.

ואמרתני לפניו של רבי עקיבא: לימדתנו רבנו: עולשין [שם עשב] שלקטן והדיחן

יד לאבר אחד], אלא שההכשר היה קודם שחישב עליו לאכילה, שעדיין לא היה לאבר שם אוכל בשעה שהוא הוכשר, ובלא מחשבה אין האבר המדולדל ראוי לקבל טומאה, לפי שהוא אסור באכילה⁽¹⁹⁴⁾,

ובהכשר שנעשה קודם המחשבה קמיפלגי רבי מאיר ורבי שמעון — האם מועיל ההכשר או לא.

דרכי שמעון סבר, שכשם שלא חלה הטומאה על דבר שאינו עומד לאכילה, כך לא חל ההכשר על דבר שאינו עומד לאכילה, הלכך לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלין בדם השחיטה. ורבי מאיר סבר, שההכשר חל אף קודם שהם עומדים לאכילה, וכשיחשוב עליהם לאכילה אז יהיו ראויין לקבל טומאה על ידי ההכשר שנעשה מתחילה.

דתניא: אמר רבי יהודה — כך היה רבי עקיבא שונה: חלב של בהמה טהורה שחוטתו

מדרבנן, ולכן בטבול יום הקילו, כיון שטומאתו קלושה. 194. רש"י כתב שהאבר המדולדל צריך מחשבה משום שהוא אסור אף לבני נח, ודייק המקדש דוד [מב ג ד"ה כתב הרמב"ם] שאילו היה האבר אסור רק לישראל הוא לא היה טעון מחשבה, לפי שהוא עדיין ראוי לבן נח, עיי"ש מה שכתב בזה. [ניתכן לדחות שהכא האיסור אכילה לישראל הוא מדרבנן, ולפיכך אינו טעון מחשבה אלא אם כן הוא אסור אף לבני נח, מה שאין כן באיסור אכילה דאורייתא יתכן שהוא צריך מחשבה אף אם הוא אסור רק לישראל].

הש"ך [יו"ד נה ס"ק יא וכן סב סק"ג] הביא בשם הרשב"א והר"ן שמותר להושיט לבני נח

אבר המדולדל לאחר ששחטו את הבהמה, כיון שכל האיסור לישראל הוא רק מדרבנן, ולבן נח לא גזרו, והקשה המרחשת [ח"א סימן כג אות ה] מדברי רש"י כאן, שהאבר המדולדל אסור לבני נח משום אבר מן החי? ותירץ, דהכא קיימינן אליבא דרב פפא, ורב פפא סובר לעיל לג א דלא מהני היתר שחיטה לבן נח, ולא אמרינן מי איכא מידי דלישראל שרי ולבן נח אסור, ולכן לגביה חשיב מיתה שהיא עושה ניפול ואסור משום אבר מן החי, והרשב"א והר"ן כתבו כן לדידן דקיי"ל שהיתר שחיטה מועיל גם לבן נח, ושחיטה אינה עושה ניפול אלא היא מתירה את האבר המדולדל באכילה, ולכן מותר להושיט לבן נח אבר המדולדל.

ה. רב אחא בריה דרב איקא אמר: מדובר באופן שניתז מדם השחיטה על האבר, ובנתקנה הדם של השחיטה בין שחיטת הסימן ראשון לשחיטת הסימן השני – קמיפלגי רבי מאיר ורבי שמעון.

ש"דס" אינו נחשב למשקה לענין הכשר אלא אם כן הוא "דם חללים", דהיינו שנהרגה הבהמה על ידי שנחתכה לאורכה. ודם שחיטה שמכשיר הוא מטעם אחר, משום שהוקש דם השחיטה למים, ולכן הוא אינו מכשיר אלא כשיש עליו שם של "דם שחיטה".

מר, רבי מאיר סבר: "ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף", וכבר בשחיטת הסימן הראשון כבר יש לזה שם שחיטה, והאי דם אף על פי שנתקנח קודם גמר השחיטה – "דם שחיטה" הוא, והכשיר את האבר והבשר המדולדלין.

ומר רבי שמעון סבר: אינה לשחיטה, אין השחיטה קרויה שחיטה, אלא לבסוף השחיטה. והאי דם, שנתקנח קודם סוף השחיטה, אינו "דם שחיטה" אלא דם מכה הוא, שאינו מכשיר, ולכן לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלין (195).

ו. רב אשי אמר: מדובר באופן שניתז מדם

במים על מנת להאכילם לבהמה, נודבר העומד לאכילת בהמה אינו מקבל טומאת אוכלין], ואחר כך נמלך עליהן שיהיו לאכילת אדם, ומעתה הם ראויים לקבל טומאת אוכלין,

הרי הן צריכות הכשר שני. לפי שההכשר הראשון בשעה שהדיחן היה קודם המחשבה, ואין ההכשר מועיל אלא אם כן נעשה לאחר שהוא ראוי לקבל טומאה. וכיצד אתה אומר בחלב שחוטתה שמועיל הכשר קודם מחשבה?

וחזר רבי עקיבא לחיות שונה כרבי יהודה. שאכן גם בחלב שחוטתה צריך הכשר שני אחר המחשבה שחישב עליו לאכילת אדם.

ולאחר שמצינו שדנו בזה התנאים, מעתה יתכן לומר שנחלקו בזה רבי מאיר ורבי שמעון במשנתנו, מר רבי מאיר סבר לה כמו שאמר רבי עקיבא כמעיקרא, שההכשר מועיל אף אם הוא נעשה קודם למחשבה, והועיל הכשר דם השחיטה להכשיר את האבר המדולדל.

ומר רבי שמעון סבר לה כמו שסובר רבי עקיבא לאחר חזרה, שלא חל ההכשר קודם מחשבה, ולפיכך צריך האבר המדולדל הכשר שני לאחר שיחשוב עליו לאכילה.

195. אך אם לא נתקנח הדם הרי הוא מכשיר לאחר שחיטת הסימן השני, אף שהוא יצא מהבהמה בזמן שחיטת הסימן הראשון. והקשה בחידושי הר"ן [לעיל לו א], דהכא משמע שאפילו למאן דאמר אינה לשחיטה אלא לבסוף, מכל מקום בסוף הוברר למפרע שהכל נחשב לשחיטה, ואילו לעיל כט ב מבואר לא כך, אלא

שרק החלק האחרון נחשב לשחיטה, ולא אמרינן הוברר למפרע? ותירץ, דשחיטה שאני, שגילתה התורה שכל הדם מכשיר כשם שכל הדם חייב בכיסוי, עיי"ש. אך החזון איש [מכשירין ז ד] כתב, דהכא לישנא בעלמא נקט, ובאמת כולי עלמא סוברים בכל מקום שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף,

השחיטה על האבר⁽¹⁹⁶⁾,

ובשחיטה מכשרת את הבשר ולא דם
השחיטה מכשיר, או שמא, דם השחיטה
מכשיר — **קמיפלוגי**.

שרבי שמעון לטעמיה [לעיל לה ב] ש"דס
שחיטה" אינו קרוי משקה כלל, ואינו מכשיר
לקבלת טומאה, אלא שהשחיטה עצמה היא
המכשרת את הבשר לקבל טומאה, שהואיל
והיא מתרת את הבשר לאכילה הרי היא
נותנת לו שם "אוכל" גם לענין קבלת
טומאה [שההכשר הוא כעין "גמר מלאכה"
של האוכל], ומכיון שהשחיטה אינה מתרת

באכילה את האבר והבשר המדולדלין, גם
אינה מכשירה אותם לקבלת טומאה⁽¹⁹⁷⁾.

ורבי מאיר סובר, שדם השחיטה קרוי משקה
ומכשיר לקבלת טומאה, הלכך הוכשרו
האבר והבשר המדולדלין בדם השחיטה.

בעי רבה: לרבי מאיר דסבר בהמה נעשית יד
לאבר בשעת שחיטה [לפי האוקימתא של
רבה לעיל] — **בהמה בחייה, מהו שתעשה**
יד לאבר?

שהרי הבהמה עצמה בחייה אינה מקבלת
טומאה כלל, והאבר המדולדל מקבל טומאת

אלא שהם נחלקו לאותו מ"ד האם כבר מתחילה
יש לזה שם שחיטה, או שרק בסוף הוברר
למפרע שהכל נחשב לשחיטה. אך למ"ד שבכל
מקום אינה לשחיטה אלא לבסוף ודאי שלא
אמרינן הוברר למפרע, אלא רק החלק האחרון
נחשב לשחיטה.

והוסיף החזון איש, דהוא הדין אם לא נתקנה
הדם אלא שהשרץ נגע באוכל קודם שחיטת
הסימן השני, הרי זה יהיה תלוי במחלוקת כאן
האם הוברר למפרע שהדם הכשיר או שמא אינו
מכשיר רק מכאן ולהבא.

196. רש"י כתב שלפי רב אשי לכולי עלמא יש
יד להכשר ובהמה נעשית יד לאבר, או שלכולי
עלמא אם אוחוז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי
הוא כמוהו, ולכן יש כאן הכשר מצד דם
השחיטה, וכשניתז הדם על האבר ולא נתקנה,
וכתבו המהרש"א והמהר"ם שצריך לגרוס
ברש"י או כשניתז הדם על האבר, שהרי אם יש
יד להכשר אין צריך להעמיד כשניתז הדם.
והשיטמ"ק גרס ברש"י לכולי עלמא אין יד
להכשר או שאין בהמה נעשית יד לאבר, וכן
שאם אוחוז בקטן ואין גדול עולה עמו אינו

כמוהו, אלא דאיירי שניתז מדם השחיטה על
האבר.

ויש לעיין, לפי גירסת מהרש"א ומהר"ם
שלכולי עלמא יש יד להכשר, מדוע לפי רבי
שמעון לא הוכשר האבר מדין יד, הרי כל
הבהמה הוכשרה בשחיטה עצמה, ונימא שגם
האבר הוכשר מדין יד? וצריך לומר, דרק אם
הוכשרה הבהמה בדם השחיטה או במים שייך
לומר שגם האבר הוכשר מדין יד. אך אם
הבהמה הוכשרה מחמת השחיטה עצמה, הרי
אין זה נחשב שהיה כאן הכשר אלא שלא צריך
הכשר, לפי שהשחיטה מחשיבה את הבשר
לאוכל אף בלא הכשר, וכיון שהשחיטה לא
הועילה להתיר את האבר המדולדל, ואינו נחשב
לאוכל מחמת השחיטה, הרי גם דין יד לא יועיל
לזה.

197. הקשו הראשונים, הרי האיסור אכילה הוא
רק דרבנן, וכדאמרינן לעיל עד א אין בהם אלא
מצות פרוש בלבד, ומהתורה השחיטה מתירה גם
את האבר באכילה, ואם כן מדוע לא יוכשר
האבר בשחיטה? ותיצו, שגם הכשר שחיטה
לרבי שמעון הוא רק דרבנן, וכדאמרינן לעיל לה

אוכלים על ידי מחשבה והכשר, ומעתה יש מקום להסתפק באופן שנגעה הטומאה בבהמה⁽¹⁹⁸⁾, האם היא מכניסה את הטומאה לאבר מדין "יד" [שהיד מכניס ומוציא את ומסקינן: תיקו];

אוכלים על ידי מחשבה והכשר, ומעתה יש מקום להסתפק באופן שנגעה הטומאה בבהמה⁽¹⁹⁸⁾, האם היא מכניסה את הטומאה לאבר מדין "יד" [שהיד מכניס ומוציא את ומסקינן: תיקו];

ב, וכיון שמדרבנן אסור באכילה לא תקנו כאן שהשחיטה תכשיר לקבל טומאה. וכן כתבו גם התוספות לעיל עג ב.

198. לכאורה יש מקום להסתפק גם לגבי הכשר, לפי הצד שיש יד להכשר, וכגון שנשפכו מים על הבהמה, האם הוכשר גם האבר המדולדל מדין יד, או שמא, כיון שבעל חי אינו מקבל הכשר, אינו נעשה יד להכשר.

ב, וכיון שמדרבנן אסור באכילה לא תקנו כאן שהשחיטה תכשיר לקבל טומאה. וכן כתבו גם התוספות לעיל עג ב.

198. לכאורה יש מקום להסתפק גם לגבי הכשר, לפי הצד שיש יד להכשר, וכגון שנשפכו מים על הבהמה, האם הוכשר גם האבר המדולדל מדין יד, או שמא, כיון שבעל חי אינו מקבל הכשר, אינו נעשה יד להכשר.

לא יועיל דין יד?

אך בתוספות לעיל [פא א ד"ה עולה] כתבו, דבאיסור הנאה לא מהני חיבת הקודש להחשיבו כאוכל שיקבל טומאה, לפי שחיבת הקודש מהני בדבר שאינו אוכל להחשיבו כאוכל, אך אינו מועיל לעשות האסור כמותר. וביאר במנחת אברהם [מנחות קא ב], שדין "יד" ודין "חיבת הקודש" מהני רק על דבר שאינו "אוכל" מחמת שאינו עומד לאכילה. אך בדבר שאינו אוכל מחמת שהוא אסור בהנאה לא מהני. ובה ביאר המנחת אברהם גם לגבי בעל חי, דאין צריך לומר כמו שכתב הגר"ז דבעל חי הופקע מקבלת טומאה, דבאמת החיסרון של בעל חי הוא משום שאינו אוכל, אך אינו אוכל לא מחמת שאינו עומד לאכילה אלא מחמת שלא יתכן להחשיבו בעל חי לאוכל, וכמו באיסור הנאה, ולכן הסתפקה הגמרא שמא לא מועיל על זה דין יד.

199. הקשו התוספות, הרי כל יד אינה ראויה לקבל טומאה, אלא שהיא מעבירה את הטומאה לאוכל, ואם כן מדוע בעל חי לא יוכל להעביר את הטומאה אף שאינו ראוי לקבל טומאה? ותירצו, דכל יד אינה ראויה לקבל טומאה משום שאין לה "שם אוכל", ובה התחדש דמכל מקום היא מעבירה את הטומאה. אך בעל חי אינו ראוי לקבל טומאה אף באופן שהוא אוכל, דהוא הופקע מקבלת טומאה, ומנין שגם בזה התחדש שהוא יכול להעביר את הטומאה.

ובכתבי הגר"ז [זבחים טז] דן מה הטעם שבעל חי אינו מקבל טומאה, האם זה משום שאינו יכול להחשב אוכל, או שמא אף שהוא נחשב לאוכל מכל מקום הוא הופקע מקבלת טומאה. והוכיח מהא דהמפרכסת מקבלת טומאה אוכלים אף שהיא כחיה לכל דבריה שהחיסרון הוא רק בשם אוכל, [והובאו דבריו לעיל בסוגית מפרכסת]. אך הקשה מדברי התוספות כאן, שמפורש שאף שבעל חי יחשב אוכל מכל מקום אינו מקבל טומאה?

והנה לגבי ספק הגמרא במשתחוה לחצי

אך עדיין קושית הגר"ז ממפרכסת, מדוע היא מקבלת טומאת אוכלים, הרי לא יתכן להחשיבו בעל חי לאוכל אף שהוא עומד לאכילה? וצריך לומר כמו שיישב בקהלות

אלא, **הטמא בטומאתו!** מה שבתוך העציץ נשאר כתלוש גם לאחר שהגדילה הקישות, ומקבל טומאה.

והטהור בטהרתו. מה שנוטה לחוץ, הוא לבדו דינו כמחובר, ואינו מקבל טומאה (201).

בעי אביי: לרבי שמעון שסובר שמה שגדל בתוך העציץ מקבל טומאה ומה שמחוץ לעציץ אינו מקבל טומאה, **מהו שתיעשה** הקישות הנוטה לחוץ **"יד" לחברתה**, למה שבתוך העציץ. כלומר, שאם נגעה טומאה בחלק שבחוץ – האם הוא מכניס את הטומאה לקישות שבתוך העציץ מדין "יד", או שמא, כיון שהמחובר אינו מקבל טומאה,

אמר אביי: הרי אמרו במסכת עוקצין: **קישות שנמעה בעציץ** שאינו נקוב (200), שדינה כתלושה, ומקבלת טומאה ככל אוכל, והגדילה הקישות **ויצאה חוץ לעציץ**, ונוטה על הארץ – **טהורה** כל הקישות. לפי שהחלק היוצא מהעציץ יונק מריח הארץ שתחתיו, ומה שבתוך העציץ יונק מהחלק הנוטה לחוץ, והכל נחשב כמחובר לקרקע, ודבר המחובר לקרקע אינו מקבל טומאה.

אמר רבי שמעון: **וכי מה טיבה** של הקישות שבתוך העציץ **ליטהר?! איזה טעם יש לטהר** גם את העיקר שנמצא בתוך העציץ, הרי הוא אינו יונק מהקרקע?

חילוק בין דבר שאינו אוכל לבעל חי.

200. הרמב"ם פירש את המשנה בעציץ נקוב, וראה בספר **"חברותא"** למסכת עוקצין על המשנה שם.

201. הר"ש במסכת עוקצין שם פירש בדברי רבי שמעון, כיון שכאשר קיבלה את הטומאה היה דינה כתלושה, הלכך מה שבתוך העציץ טמא, ומה שהוסיף אחר כך טהור, ומשמע שרבי שמעון מטמא את מה שבפנים רק אם הוא קיבל את הטומאה קודם שהגדילה, שהטומאה לא נפקעת על ידי שהגדילה העציץ, אך מכאן ולהבא גם החלק הפנימי אינו מקבל טומאה. וצריך עיון, דאם כן מאי מספקא לגמרא האם החלק שבחוץ נעשה יד לחלק שבפנים, הרי גם החלק שבפנים אינו מקבל טומאה מכאן ולהבא? ואולי יש לומר שספק הגמרא הוא לגבי להוציא את הטומאה מהחלק שבפנים - שנטמא כבר - על ידי החלק שבחוץ.

יעקב [טהרות סימן מ], דנשחט שאני, שאף על פי שהוא חי מכל מקום כיון שחיותו הולך ודועך מרגע לרגע אינו בכלל חי לענין שאינו מטמא טומאת אוכלים.

לעיל בתחילת הפרק הובא מחלוקת הראשונים, האם בדין "יד" התחדש שהיד עצמה מקבלת טומאה, או שמא, היא רק מעבירה את הטומאה, אך היא עצמה אינה מקבלת טומאה, **ובקהלות יעקב** [טהרות סימן ע] דייק מלשון התוספות בקושייתם שהיד רק מעבירה את הטומאה, אך מתירוץ התוספות הוכיח שהיד עצמה טמאה, שאם היא רק מעבירה את הטומאה מה חילוק בין דבר שאינו מקבל טומאה רק מחמת שאינו אוכל לדבר שאינו מקבל טומאה גם מחמת שהוא בעל חי, הרי לגבי להעביר טומאה אין חילוק?! אלא מוכח שהתחדש שהיד עצמה מקבלת טומאה, עיי"ש.

וראה **בקובץ ישעוריים** [חולין אות נח] שביאר, שזה גופא ספק הגמרא, האם היד עצמה טמאה, ובבעל חי לא מצינו שהתחדש דין יד, או שמא היד רק מעבירה את הטומאה, ובוזה אין

או שמא, כיון שהדבר האסור בהנאה אינו מקבל טומאה, אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד (202)?

ומסקינן: תיקו!

ומסקינן: תיקו!

אמר רב פפא: הרי אמרו במסכת עוקצין: יחור ענף של עץ תאנה ובו תאנים, שנפשה שנתלש מהעץ ומעורה נשאר תלוי בקליפתה של העץ בלבד, רבי יהודה מטהר את התאנים שבענף, שאינם מקבלים טומאה, דאף שאינו יכול לחיות, כיון שהוא מחובר לעץ הרי הוא נחשב למחובר.

וחכמים אומרים: אם יכול הענף לחיות, שאם יחברו אותו לעץ הוא יחזור ויתאחה עמו ויגדל פירות, הרי הוא נחשב כמחובר, וטהור. **ואם לאו,** הרי הוא כתלוש, וטמא.

בעי רב פפא: לרבנן שהענף שאינו יכול לחיות מקבל טומאה אף שהוא מחובר לאילן, מהו שיעשה האילן "יד" לחברו, לענף

אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד (202)?

אמר רבי ירמיה: הרי אמרו: המשתחוה לחצי דלעת — אסרה בהנאה. שאותה חצי הדלעת שהשתחוה לה נאסרת בהנאה מדין "עבודה זרה". אך חצי הדלעת השניה שלא השתחוה לה מותרת בהנאה.

בעי רבי ירמיה: לדעת רבי שמעון שאיסורי הנאה אינם מקבלים טומאה, לפי שאין להם שם אוכל, נמצא שחצי הדלעת שהשתחוה לה אינה מקבלת טומאה, וחצי הדלעת שלא השתחוה לה מקבלת טומאה,

מהו שתעשה — אותה חצי הדלעת האסורה קכז-ב בהנאה ושאינה מקבלת טומאה — "יד לחברתה" לחציה השני המותר בהנאה, שאם נגע שרץ בחצי האסור בהנאה, האם הוא מביא את הטומאה לחצי המותר מדין "יד",

דהנידון הוא על טומאת עבודה זרה, שהטומאה חלה רק על החצי שעבד, והספק הוא האם החצי השני מוציא את הטומאה מדין יד, שאם יגע אדם בחצי השני הרי הוא יטמא כמו שנגע בחצי שעבד אותה, או שמא אין בזה דין יד. והטעם שלא יהיה כאן דין יד, ביאר רש"י, שאין אוכל נעשה יד לאוכל אחר. אך התוספות הקשו עליו מכמה מקומות, שמצינו שאוכל נעשה יד לאוכל אחר, ואין בזה ספק? ולכן דחו פירוש זה. אך הרמב"ן פירש כן, וביאר את הצד שלא יהיה דין יד מטעם אחר, שהספק הוא דכיון דהחצי שלא נעבד עומד ליחתך, יתכן שבזה לא אמרינן דין יד.

הרמב"ם [עבודה זרה פ"ח ה"ג] פירש את ספק הגמרא באופן אחר, דכתב, חתך דלעת

202. גם כאן צריך לפרש כמו שביארו התוספות את הספק הקודם, שמחובר אינו מקבל טומאה לא רק מחמת שאינו אוכל, אלא שהמחובר הופקע מקבלת טומאה, או שהוא הופקע משם אוכל, ולכן יש מקום להסתפק האם בתורת יד הוא מטמא או לא.

203. ואף שהחצי האסור בהנאה מטמא בטומאת עבודה זרה, ואינו צריך לטומאת השרץ להכניס טומאת אוכלים לחצי השני, מכל מקום האי טומאה אינה אלא מדרבנן, וספק הגמרא הוא לגבי טומאת אוכלים דאורייתא. ובביאור הספק ראה מה שכתבנו לעיל בשם התוספות והחזון איש והמנחת אברהם.

רש"י פירש באופן נוסף את ספק הגמרא,